

UNIWERSYTET
MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU
Wydział Nauk Historycznych

Użytkownicy w kontekście oddziaływania archiwów społecznych

Magdalena Wiśniewska-Drewniak

28.11.2024

Projekt „Oddziaływanie niezależnych archiwów społecznych”
finansowany przez Narodowe Centrum Nauki, nr rej. 2022/47/D/HS3/00914

„Oddziaływanie niezależnych archiwów społecznych”

- ⦿ <https://impact.umk.pl/>
- ⦿ NCN, 2023-2026, 36 m-cy, 4 wykonawców
- ⦿ niezależne AS = oddolne, niezależne inicjatywy dokumentacyjne

Oddziaływanie

- ⦿ oddziaływanie = wywołanie zmiany
- ⦿ *zauważalna lub obserwowalna zmiana czegoś (UCLA Community Archives Lab, 2018, s. 6)*
- ⦿ *jakikolwiek wpływ usługi, produktu lub innego „zdarzenia” na osobę lub grupę. Może być pozytywny lub negatywny; może być tym, co było zamierzone lub czymś zupełnie innym; może skutkować zmianą postaw, zachowań, wyników (tj. tego, co jednostka lub grupa wytwarza podczas lub po interakcji z usługą); może być krótko- lub długotrwały; może być krytyczny lub trywialny (Brophy 2005, s. 44)*
- ⦿ oddziaływanie archiwów: ekonomiczne, edukacyjne, społeczne, afektywne (Duff & Caswell 2020)

Oddziaływanie społeczne

- ⦿ *włączenie lub przewyciężenie wykluczenia osób lub grup pod względem ubóstwa, edukacji, rasy lub niepełnosprawności, może także obejmować kwestie zdrowia, bezpieczeństwa społeczności, zatrudnienia i edukacji (Wavell et al. 2002, s. 6)*
- ⦿ *silniejsze i bezpieczniejsze społeczności; zdrowie i dobre samopoczucie; wzmocnienie życia publicznego (Horton & Spence 2006, s. 49-50)*
- ⦿ *kwestie związane z rozwojem tożsamości osobistej i wspólnotowej, zachowaniem kultury, poszerzaniem rozumienia historii i pozytywną reprezentacją społeczności (Caswell et al. 2016)*
- ⦿ *rozwój umiejętności i postaw wolontariuszy, zachowanie historii, których nie ma nigdzie indziej, promowanie społeczności i lokalnej dumy, umocnienie [empowerment] i włączenie społeczne, rewitalizacja zagrożonych tradycji (Duff & Caswell 2020, s. 56-57)*

Oddziaływanie afektywne

- ⦿ afekt - osobisty, nieuchwytny, trudny do zdefiniowania, eksplorowany przez wiele różnych dyscyplin
- ⦿ zgeneralizowana sfera ludzkich emocji, odczuć, stanów
- ⦿ *Używam tutaj afektu jako kulturowo, społecznie i historycznie skonstruowanej kategorii, która zarówno obejmuje, jak i wykracza poza uczucia i emocje (Cifor 2016, s. 10)*

⦿ pytania badawcze:

- jak funkcjonują współczesne niezależne archiwa społeczne?
 - jakie są? co gromadzą? jak tego używają?...
- jak archiwa społeczne oddziałują na osoby z nimi związane i na najbliższe otoczenie?

⦿ opisanie + zrozumienie

Przebieg procesu badawczego

- ⊙ FAZA 1 – jakie mogą być te oddziaływania i jak je dokładnie zbadać? (budowanie ramy teoretycznej i analitycznej)
 - studia nad literaturą + re-analiza dotychczasowych wywiadów + wywiady z ekspertami
- ⊙ FAZA 2 – studia przypadków (3 archiwa)
 - opis przypadku + analiza oddziaływania w kontekście danego przypadku
 - wywiady z archiwistami, darczyńcami, odbiorcami
- ⊙ FAZA 3 – analiza zbiorcza i kontekstualizacja

Udostępnianie w niezależnych AS

- ⦿ „akta na stół” – rzadko (wyzwanie: infrastruktura)
- ⦿ wirtualny dostęp do zbiorów – częściej (różne narzędzia)
 - w obu przypadkach – możliwe osobiste podejście do użytkownika
- ⦿ kwerendy archiwalne – możliwe, ale niesformalizowane
- ⦿ praca publiczna – wychodzenie z archiwum do ludzi
 - dla większości AS – najważniejszy aspekt działalności

Użytkownicy i odbiorcy w niezależnych AS

- ⦿ na miejscu / wirtualnie / poprzez kontakt (kwerendy) / odbiorcy działań w przestrzeni publicznej
- ⦿ liczba użytkowników – zależy od archiwum
- ⦿ różnorodny charakter użytkowników i odbiorców zależny np. od
 - motywacji i założeń archiwum (nauka? edukacja młodzieży? aktywizacja lokalnej społ.? zachowanie tradycji? przeciwdziałanie gentryfikacji? ...)
 - charakteru archiwum (wirtualne/tradycyjne/mieszane)
 - podejmowanych działań w przestrzeni publicznej (wystawy, pokazy archiwaliów, wycieczki, gry miejskie, spotkania dla seniorów...)

Centrum Badań Mniejszości Niemieckiej w Opolu

- ⦿ powst. 2020, wcześniej w ramach Domu Współpracy Pol-Niem
- ⦿ historia organizowania się MN w Polsce, mniej: historia członków MN
- ⦿ dwie wizyty, sierpień 2024
- ⦿ 8 wywiadów, 7 h 20 min.
- ⦿ brak wywiadów z typowymi użytkownikami/odbiorcami
 - uzupełnienie: badaczka ze Szczecina, emigrant z Niemiec
- ⦿ specyficzna faza rozwoju archiwum (młode AS, nastawienie na gromadzenie – działania ratunkowe)
- ⦿ do użytkowników / odbiorców trudno dotrzeć
 - brak pracowni/czytelni
 - użytkownicy wirtualni
 - (niektórzy) są tylko na chwilę
 - ja (badaczka) jestem na miejscu tylko przez kilka dni

Ważne!

- ⊙ przeplatanie się w AS ról archiwista/współpracownik archiwum/darczyńca/użytkownik-odbiorca
 - (takie przeplatane role mam w wywiadach)
- ⊙ użytkownik (z zewnątrz) daje inny wgląd w oddziaływanie AS
 - pełniejszy obraz oddziaływania, zwł. społecznego
- ⊙ ten brak kontaktu z typowym użytkownikiem sam w sobie też daje jakąś odpowiedź
 - moment rozwoju AS
 - wyzwania związane z badaniami użytkowników AS (i archiwów w ogóle)

Dziękuję za uwagę!

magwis@umk.pl // www.wisniewska-drewniak.com

Bibliografia:

UCLA Community Archives Lab, 2018, *Assessing the Affective Impact of Community Archives: A Toolkit* [[online](#)].

Brophy P., 2005, *The Development of a Model for Assessing the Level of Impact of Information and Library Services*, "Library and Information Research" 29, no. 93, pp. 43–49.

Wavell C., Baxter G., Johnson I., Williams D., 2002, *Impact Evaluation of Museums, Archives and Libraries: Available Evidence Project*, Aberdeen [[online](#)].

Horton S., Spence J., 2006, *Scoping the Economic and Social Impact of Archives, Museums, Libraries and Archives (MLA) Council Yorkshire* [[online-webarchive](#)].

Caswell M., Cifor M., Ramirez M.H., 2016, "To Suddenly Discover Yourself Existing": *Uncovering the Impact of Community Archives*, "American Archivist", vol. 79, no. 1, pp. 56-81.

Duff W.M., Caswell M., 2020, *Methodologies for archival impact studies*, [in:] *Archives, Recordkeeping, and Social Justice*, ed. by D.A. Wallace, W.M. Duff, R. Saucier, A. Flinn, London-New York, pp. 52-69.

Cifor M., 2016, *Affecting relations: introducing affect theory to archival discourse*, „Archival Science“, 16(1), pp. 7–31.